

Hovedtariffoppgjøret

Statens tariffområde

22. april 2024

KRAV NR. 1

22.04.2024 – kl. 12.00

Innledning

Akademikerne bygger sin politikk på at høy kompetanse og kunnskap lønner seg både for den enkelte og for samfunnet. Akademikerne ønsker et fleksibelt og trygt arbeidsliv, et bærekraftig, innovativt næringsliv og en konkurransedyktig offentlig sektor.

I inntektspolitikken jobber Akademikerne for en desentralisert og markedsbasert lønnsdannelse, med differensiering ut fra utdanning, kompetanse, kunnskap, innsats og ansvar. Det er de lokale parter som kjenner både virksomheten og lokale forhold best, og som gjennom kollektive lokale lønnsforhandlinger kan sikre uttelling for utdanning og kompetanse, både med hensyn til begynnerlønn og for den videre karriereutvikling.

Lønns- og forhandlingssystemet i staten må kunne bidra til å løse virksomhetenes kompetansebehov, og lønnsforhandlingene er et viktig verktøy for å kunne rekruttere og beholde riktig kompetanse, noe som igjen kan sikre kvalitativt gode tjenestetilbud. For å kunne tiltrekke seg riktig og kritisk kompetanse, er det viktig at virksomhetene har tilstrekkelig økonomisk handlingsrom. I en situasjon med høy etterspørsel etter arbeidskraft og lav arbeidsledighet, er det viktig at også staten evner å tiltrekke seg arbeidskraften.

Akademikerne jobber for å bidra til en økt organisasjonsgrad på arbeidstakersiden. Samarbeid og medbestemmelse er en av suksessfaktorene i den norske modellen, og må forvaltes på en god måte både sentralt og lokalt i virksomhetene.

Den økonomiske situasjonen

Krig og usikkerhet har preget situasjonen både nasjonalt og internasjonalt siste år. Usikkerheten om utviklingen i norsk økonomi fremover er fortsatt til stede, men denne usikkerheten er mindre nå enn på samme tid i fjor.

Aktivitetsnivået i norsk økonomi er høyt og regjeringen anslår i statsbudsjettet at BNP for Fastlands-Norge øker med 0,6 prosent i 2023 og 0,8 prosent i 2024. Kapasitetsutnyttelsen i norsk økonomi vil avta noe de neste årene, men ikke mer enn at den registrerte arbeidsledigheten i 2024 vil være under gjennomsnittet de siste 20 årene. SSB anslår at ledigheten vil stige til 3,9 prosent i 2024, mot 3,6 prosent i 2023.

Prisveksten er fremdeles høy, men forventes å avta utover i 2024. Det vil likevel ta tid før den kommer tilbake til målet på 2 prosent. Teknisk beregningsutvalg (TBU) har anslått prisveksten for 2024 til 4,1 prosent.

Mye tyder på at vi nå har nådd rentetoppen. Det antas at renten vil ligge på dagens nivå en god stund framover, men at den mot slutten av året gradvis avtar. Dersom rentemarginen mot internasjonalt rentenivå øker, kan det bidra til å styrke kronekursen.

Frontfagsmodellen

Frontfagsmodellen innebærer at det er den faktiske lønnsveksten for konkurranseutsatt sektor som over tid skal være normgivende for øvrige deler av økonomien. Bakgrunnen for dette er blant annet at konkurranseutsatt sektor skal være konkurransedyktig i kampen om arbeidskraften.

I januar 2023 oppnevnte regjeringen et utvalg som skulle vurdere utfordringer for lønnsdannelsen og norske økonomi i lys av nye utviklingstrekk (Frontfagsmodellutvalget). Utvalget skulle også drøfte praktiseringen av modellen samt vurdere utviklingstrekk som kan svekke oppslutningen om og troverdigheten til modellen. Frontfagsmodellutvalget leverte sin rapport til Finansministeren 15. desember 2023 (NOU 2023:30).

Utvalgets konklusjoner er i all hovedsak omforente. Alle utvalgsmedlemmene, herunder partene på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, støtter fortsatt opp under frontfagsmodellen som sådan. Akademikerne og Unio hadde imidlertid et behov for å tydeliggjøre sitt syn på fleksibiliteten i modellen samt hvordan frontfagsmodellen skal praktiseres, og har uttrykt dette i en særmerknad.

Et sentralt poeng for Akademikerne, er at anslaget som gis av NHO i forståelse med LO ikke må oppfattes eller praktiseres som et ferdig forhandlet resultat for etterfølgende tariffoppgjør. Anslaget er en hjelp i koordineringen av lønnsdannelsen siden lønnsveksten inneværende år er ukjent når anslaget kommuniseres. Den faktiske lønnsveksten måles av Teknisk beregningsutvalg året etter forhandlingene.

For mange virksomheter i staten vet vi at det er utfordringer med å beholde og/eller rekruttere arbeidskraft. Arbeidsledigheten er lav, og det er stor etterspørsel etter høyt utdannet arbeidskraft. Staten er preget av en sammenpresset lønnsstruktur, og lønnsgapet til sammenlignbare stillinger er betydelig mellom staten og privat sektor. Staten må kunne være konkurransedyktig både på lønnsnivå og lønnsutvikling for å kunne tiltrekke seg og beholde riktig kompetanse. Dette er viktig for å kunne sikre og utvikle offentlige tjenester og velferdsordninger.

Anslaget fra frontfagspartene må ikke brukes som fasit for øvrige tariffområder, hverken ved kollektive forhandlinger på sentralt eller lokalt nivå. Fleksibiliteten i frontfagsmodellen må benyttes for å understøtte den nødvendige allokeringen av arbeidskraften til samfunnets beste.

Forventninger til hovedtariffoppgjøret 2024

Akademikerne forventer at tariffoppgjøret bidrar til reallønnsvekst for våre medlemmer, og samtidig bidrar til å redusere lønnsgapet mellom staten og privat sektor for sammenlignbare stillinger. Dette er viktig for at det kan bli en reell konkurranse om arbeidskraften og slik at arbeidskraften allokeres dit den nyttiggjøres best.

I hovedtariffoppgjøret vil Akademikerne i hovedsak vektlegge lokal handlefrihet, lokale kollektive forhandlinger og videreutvikling av avtaleverket. Vi forventer at det gjennomføres reelle forhandlinger på alle nivåer, og at virksomhetene bruker lønn som et aktivt personalpolitisk virkemiddel for å kunne beholde og rekruttere arbeidskraft som er viktig for sin oppgaveløsning og sine tjenester for befolkningen.

Akademikernes mål for lønns- og forhandlingssystemet

Lønns- og forhandlingssystemet må ta høyde for de ulike statlige virksomheters behov samt gjenspeile en effektiv og fremtidsrettet statlig forvaltning. Det er viktig at lønssystemet er enkelt å forstå, og utformet slik at den enkelte ansatte kan ha et bevisst og aktivt forhold til egen lønnsutvikling. De statlige virksomhetene er ulike både med hensyn til størrelse,

geografisk beliggenhet, samfunnsoppdrag, kompetansebehov og konkurranseflate mot øvrig arbeidsmarked. Det er viktig å beholde og rekruttere ansatte med riktig kompetanse for å yte gode leveranser og ivareta samfunnsoppdraget. For å tiltrekke seg og videreutvikle medarbeidere, må statlige virksomheter ha gode rammevilkår og lønn må kunne benyttes som et aktivt personalpolitisk virkemiddel.

Avslutningsvis viser Akademikerne til felles protokolltilførsel nr. 2 i hovedtariffavtalen mellom Akademikerne og staten for 1. mai 2016 – 30. april 2018. Der står det blant annet: «Det fremtidige lønns- og forhandlingssystemet skal for øvrig bygge på følgende prinsipper:

- De sentrale parter forhandler om den økonomiske rammen. Denne rammen fordeles til forhandlingsstedene.
- Innenfor den sentralt fastsatte rammen forhandler de lokale parter om fordelingen.»

Akademikerne krever:

- Reallønnsvekst
- At hele den disponible rammen avsettes til lokale kollektive forhandlinger
- Partene ble i hovedtariffoppgjøret 2022 enige om å nedsette en partssammensatt arbeidsgruppe som skulle kartlegge hvordan virksomhetene praktiserer reisetid, vurdere om praksisen er i tråd med relevant regelverk og vurdere behovet for tilpasninger i HTA. Arbeidsgruppens rapport ble ferdigstilt 1.mars 2024. Arbeidet og rapporten viser at det fortsatt er behov for å gå inn i denne problematikken. Akademikerne Stat krever derfor at arbeidet følges opp i årets forhandlinger.
- Videreutvikling av hovedtariffavtalen. Nærmere presisering av dette kommer vi tilbake til i krav 2.

Akademikerne tar forbehold om nye og/eller endrede krav.